

TJEDAN CRKVENE GLAZBE 2 0 0 4

CRKVENA GLAZBA U HRVATSKOJ OD
OSNIVANJA INSTITUTA DO DANAS

Znanstveni skup povodom 40. obljetnice Instituta

Konstilija Nikolić Markota

U sklopu Tjedna crkvene glazbe 2004., održanog od 15. do 16. travnja u prostoru Gradskog kazališta Komedija održan je znanstveni skup kojim je proslavljena 40. obljetnica Instituta za crkvenu glazbu. Gosti iz inozemstva, prisutnost kardinala Josipa Bozanića, te prekrasan prostor Kazališta dali su svečanosti osobit pečat. Organizacijski odbor, predavači, profesori i studenti koji su pripremili program učinili su da ovaj skup bude ne samo značajan, već lijep i zanimljiv događaj.

Znanstveni skup započeo je u petak 16. travnja u 9 sati molitvom u koju su nas pjevanjem gregorijanskog korala *Alleluia. Laetatus sum* uveli studenti Instituta uz prof. Vlastu Tkalec. Molitvu je predvodio kardinal Josip Bozanić. Nakon molitve, govorom dobrodošlice skupu se obratio predstojnik Instituta mo. Miroslav Martinjak. On je izrazio posebnu radost i čast što može pozdraviti kardinala Josipa Bozanića, Velikog kancelara Katoličkog bogoslovnog fakulteta »koji uvijek budnim okom i s puno podrške prati rad Instituta za crkvenu glazbu«. Također je zahvalio mons. Antunu Škvorčeviću, požeškom biskupu i predsjedniku Liturgijskog vijeća HKB, prof. dr. Josipu Balobanu, dekanu Katoličkog bogoslovnog fakulteta, dr. Ivanu Šašku – nositelju katedre za liturgiku, predstojnicima Instituta, dekanu Muzičke akademije prof. Frani Paraću i prof. Harisu Nonvajleru i drugima. Posebnu zahvalnost izrazio je stranim gostima: prorektoru Martinu Kellhuberu iz Regensburga, prof. dr. Johannu Trummeru iz Graza, dr. Štefanu Ferencaku iz Maribora i dr. Peteru Grumu iz Ljubljane. Pozivajući se na riječi Svetog oca, kojima se ukazuje na nužnost promicanja temeljitog glazbenog obrazovanja svećenika i vjernika laika te da u tom odgojnom dijelu posebnu ulogu imaju škole svete glazbe, prof. Martinjak je zaključio

da opća crkva polaže veliku važnost u ovakve ustanove te da je »osnivanje Instituta pred 40 godina bilo vidovito, zahvaljujući prof. Albi Vidakoviću... i njegovim suradnicima«. Prof. Martinjak je, također, istaknuo simboličnost broja 40, koji »ima smisla i u kontekstu našeg Instituta« budući da je, gledano biblijsko simbolički, to broj »zaokružene dobi, zrele dobi«. Izrazio je nadu da nakon iskušenja, pustinjskog lutanja i želje za obećanom zemljom »slijede staloženije i mirnije godine u kojima će se ova Institucija još jače posvetiti svojoj misiji promicanja istinske crkvene glazbe i kulture duha utemeljene na provjerenim temeljima umjetnosti i crkvenosti koje poznaje europska kršćanska civilizacija.«

Slijedili su pozdravni govori dekana prof. dr. Josipa Balobana, kardinala Josipa Bozanića te mons. dr. Antuna Škvorčevića. Na kraju se skupu riječima bliskosti i ohrabrenja obratio dekan Muzičke akademije Frano Parać.

Nakon pozdravnih govora mogli smo poslušati dvije skladbe Mate Leščana – *Okreni lice, Gospode i Zdrava si, Marije* – u izvedbi profesorice s. Cecilija Pleša, mezzosopran i Konstilija Nikolić Markota, klavir.

Referati

Potom su uslijedili referati, prvo dr. sc. Katarine Koprek kojim je predstavila četrdeset godina Instituta. Nakon što je iznijela činjenice vezane uz nastanak Instituta i kratku povijest, dr. Koprek je istaknula cilj Instituta koji se sastoji u gajenju i unapređivanju crkvene glazbe školskom, umjetničkom, znanstvenom i organizatorskom djelatnošću; osposobljavanju polaznika za službu profesora crkvene glazbe na visokim bogoslovnim učilištima, srednjim vjerskim školama i redovničkim novicijatima, crkvenog orguljaša i crkvenog dirigenta u prvostolnim i župnim crkvama.

Predstojnik Instituta mo. M. Martinjak

Budući da je osnovna, iako ne i jedina djelatnost Instituta, obrazovna, posebnu važnost u tom lancu znanja čine profesori. Stoga je ova svečanost bila prigoda da se Institut zahvali svojim nastavnicima koji su sada u mirovini. Dugogodišnjim djelatnicima, prof. s. Mileni Bebić, prof. s. Imakulati Malinki, akademiku Anđelku Klobučaru, dr. Izaku Špralji, prof. Ireni Kamenorović, dugogodišnjem tajniku Josipu Korparu, dr. Đuri Tomašiću i prof. s. Imeldi Dolibašić, darovana su priznanja i zahvale, a prisutni su dodali i dar duše pjevajući *Za svaku dobru reč...*

Potom je referat održao doc. dr. Ivan Šaško, koji je dalekosežnošću svojih poruka svakako oduševio kako sudionike skupa tako i nazočne predstavnike medija. Govoreći o dvjema obljetnicama – *Sacrosanctum concilium* i Instituta za crkvenu glazbu pod motom »musica sacra tanto sanctor erit...« on je ukazao na međuprožetost i uzajamnu upućenost sadržaja. Polazeći od toga da je liturgiji u pronalaženju novog izražaja jedan od najizvršnijih onaj glazbeni, on smatra da je »pothvat i zahvat na području glazbe, pretočen u osnivanje Instituta bio takav da je imao duboko opravdanje u baštini hrvatskog vjerničkog puka«. No, dr. Šaško upućuje i na to da posezanje za liturgijskom glazbom proteklih stoljeća danas nije dovoljno, već je osim reproduciranja potrebno »do kraja prihvatiti novost gibanja«, a ono ne bi trebalo biti prepušteno »hirovitu izričaju novih traženja«. Potrebno je tražiti novu umjetnost koja umije »skladno povezati sve ključeve koji su prisutni u obrednoj komunikaciji«, a zasnovanu na nužnoj pretpostavci *Konstitucije* da je glazba dio liturgijskog čina. To je put koji »omogućuje ponovno zahvaćanje dinamike simboličkog«. Nadalje je iznio stajalište da su odlike glazbe

usmjerene prema obrednim funkcijama koje su upisane u svaki obredni program, a obred sâm je performativni čin koji se ne ograničava na informiranje, već »postaje pokretač duhovnih stavova koji dozrijevaju pomoću dimenzije tjelesnosti«. Kako bi se ostvario dodatan napor da se studenti i teološki sustavnije profiliraju u glazbenike koji će moći odgovarati na potrebe ostvarivanja suvremenih liturgijsko-teoloških zahtjeva i visoke umjetničke vrijednosti, potrebno je da briga oko glazbenih službenika u zajednicama koje se brinu o izvedbenoj razini bude »trajno prisutna i usklađena s okolnostima, što zahtijeva veću osjetljivost i crkvenih struktura u preuzimanju odgovornosti za glazbeni liturgijski pastoral i odgoj«.

U pauzi koja je uslijedila, sudionici skupa mogli su izmijeniti svoje prve dojmove, neki upoznati nove, a neki pozdraviti stare znance – strane predavače s kojima ih vežu profesionalni kontakti ili sudjelovanja na sličnim znanstvenim skupovima u Europi.

Gosti iz inozemstva

Institutu je bila osobita čast ugostiti uzvanike iz inozemstva – prof. dr. Johanna Trummera, voditelja Instituta za crkvenu glazbu iz Graza, prof. dr. Martina Kellhubera prorektora iz Regensburga, te prof. dr. Štefana Ferenčaka i prof. Petera Grumma iz Slovenije. Štoviše, iskustva koja se rađaju suradnjom među srodnim institucijama svakako su širih dimenzija, poticajnija i obuhvatnija. Stoga su podizanjem nivoa ovog skupa na međunarodnu razinu položaj crkvene glazbe kod nas i Institut svakako dobili na značenju.

Govoreći o institucijama iz kojih dolaze, gosti su nas pobliže upoznali o njihovom značenju za crkvenu glazbu u sredini u kojoj djeluju. Prof. dr. Johann Trummer u svom je referatu

Prof. dr. Johann Trummer

iznio činjenice vezane uz ustroj Instituta za crkvenu glazbu u Grazu, opisao put izobrazbe crkvenih glazbenika u Štajerskoj prije i poslije 1964. kao prijelomne godine kada se održavanjem internacionalnog studijskog tjedna pokazao prvi i značajni znak života novog odjela za crkvenu glazbu pri novoosnovanoj Akademiji. Iznio je i nekoliko važnih opaski kao što je naglašavanje povezanosti crkvene glazbe i pedagogije te potrebe da crkveni glazbenici istovremeno apsolviraju i glazbenu pedagogiju. Nadalje je uputio na dopis Kongregacije za bogoslužje od 11. studenog 1987. gdje je izričito navedena obveza da se *thesaurus musicae sacrae* njeguje i izvan liturgije u crkvama, što bi značilo odobravanje crkvenih koncerata, budući da, kako je rekao govornik, »kulturalna zadaća crkve ne završava s *Ite Missa est*«. Prof. dr. Trummer ukazao je i na to da crkvena glazba, npr. zbarsko pjevanje, ima i socijalno značenje, a da je rad s djecom svakako prijeko potrebna zadaća. Opisujući kontakte s inozemnim visokim glazbenim školama predavač je istaknuo zalaganje svoje institucije za internacionalizam i ekumenu, što su zasigurno i

dovele do toga da je više od 25 nacija dosad bilo zastupljeno na Institutu u Grazu. Na kraju je prof. dr. Trummer izrekao čestitke slavljenu i zaželio mu »plodonošno djelovanje u bogoslužju kao središtu crkvene glazbe, njegovanje crkvene glazbe u krugu crkve također izvan bogoslužja i prevladavanje granica između crkava i nacija.«

Prof. Martin Kellhuber, prorektor Sveučilišta za katoličku crkvenu glazbu i glazbenu pedagogiju u Regensburgu, govorio je o začetima, osnivanju i razvoju u visoku školu ustanove na kojoj je prorektor. Zahvaljujući se na pozivu i prilici da predstavi svoju školu kod nas, prenio je najljepše želje svojih kolega u povodu 40. obljetnice Instituta sa željom da obilje Božjeg blagoslova prati budućnost Instituta. Izrazio je želju i nadu da će doći do intenzivnije razmjene između »područja koja u kulturnom pogledu imaju mnogo zajedničkog...« Prof. Kellhuber naglasio je da se potreba Crkve da sama školuje crkvene glazbenike nije promijenila od vremena Witta i Haberla, koji su bili inicijatori i pokretači ideje o specijalnoj obrazovnoj ustanovi za katoličke crkvene glazbenike. Za-

Prof. dr. Martin Kellhuber

ključio je da je Visoka škola za crkvenu glazbu u Regensburgu »oduvijek imala svoje težište u jasnom vjerskom i liturgijsko-pastoralnom usmjerenju izrazito praktične izobrazbe na visokoj umjetničkoj razini.«

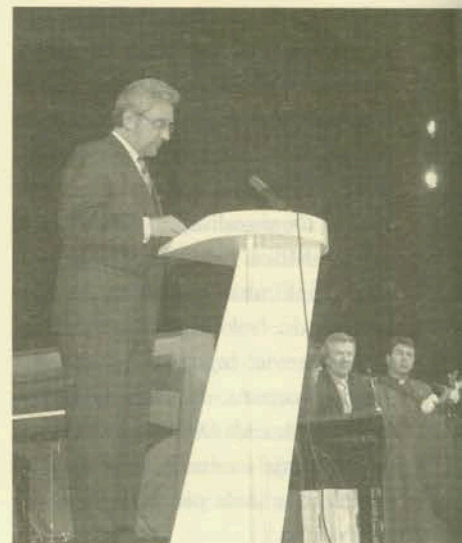
Dojam je da crkvena glazba i crkveni glazbenik u Njemačkoj, odnosno Austriji imaju svoje značajno, ali i jasno definirano, neupitno mjesto kako u crkvi tako i u društvu. Tome nasuprot kolege iz Slovenije upoznali su nas sa problemima koji sličnošću podsjećaju na našu sredinu: crkvena glazba ipak ima bolji položaj nego crkveni glazbenik, koji kao takav još nije našao svoje mjesto u Crkvi, a koje mu, ako želimo njegovati i poštivati svoju baštinu mora pripadati.

Prijepodnevi program završio je zajedničkim koncertom profesora i studenata Instituta za crkvenu glazbu.

U popodnevnom programu imali smo prilike čuti vrijedna i izuzetna predavanja prof. dr. fra Bonaventure Duda o Molitvi Časoslova, prof. dr. Marijana Steinera koji nas je uputio u značenje glazbe u izvankršćanskim i izvanžidovskim religijama te kakvu pouku mi iz toga možemo primiti, te prof. dr. Adalberta Rebića koji je govorio o glazbi i glazbalima u Starom Zavjetu.

Povodom proslave ove obljetnice stigla su mnoga pisma i brzogovi čestitiki gostiju koji su bili spriječeni sudjelovati u svečanosti, odnosno znanstvenom skupu: rektorice Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Helene Jasne Mencer, prorektora Sveučilišta prof. dr. sc. Vjekoslava Jerolimova, apostolskog nuncija u Republici Hrvatskoj nadbiskupa Francesca-Javiera Lozana, fra Slavka Topića i msgr. Josipa Mioča.

Naposlijetku je pročitano pismo potpore biskupa Franje Komarice, koji je kao i gost iz Rima V. Miserachs

Prof. dr. Štefan Ferenčak

bio spriječen doći. Predstojnik Instituta zahvalio je svima, a orguljskim koncertom u bazilici Srca Isusova u Palmotićevoj završena je proslava četrdesete obljetnice Instituta za crkvenu glazbu. Na koncertu su nastupili prof. Hvalimira Bledšnajder i prof. Anđelko Igrec izvodeći djela domaćih autora Vidakovića, Klobučara, Dugana i Igrecu.

Izuzetno je značajna potpora u smislu sponzorstva, odnosno financijske pomoći koju je dobio Institut, a bez koje ne bi bio niti zamisliv znanstveni skup na međunarodnoj razini. Stoga je Institut neizmjerljivo zahvalan na velikodušnosti Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, Katoličkom bogoslovnom fakultetu, Gradskom kazalištu Komedija i Glasu koncila.

Predavanja i radionice

Kako je već na početku rečeno, organizacijski odbor je predvidio da se ovogodišnji Tjedan crkvene glazbe ne ograniči samo na znanstveni skup i proslavu, već i da ponudi program zanimljivih predavanja i radionica koje su nas uvele u proslavu već dan ranije, u četvrtak 15. travnja. Tog dana je predavanje i radionicu održala prof.

Marija Hauser na temu crkvenih napjeva u tzv. istarskoj ljestvici, njenih osobitosti i mogućnosti primjene. Primjeri autohtonog, netemperiranog pjevanja u Župi koje su izvele dvije pučke pjevačice i temperiranog koji je izvodio ansambl pod ravnanjem same profesorice, učinili su ovo predavanje zornim i dali mu osobitu zanimljivost.

U popodnevnom dijelu programa, nakon skupštine Hrvatskog društva crkvenih glazbenika, predavanje je održao prof. Anđelko Igrec, koji je namjerom da uputi na literaturu za mješoviti crkveni zbor predstavio ulomke vlastitih skladbi. Suvremenost i bogatstvo koje u njima prepoznajemo, te dostignuće ravno slavim suvremenim kompozitorima, kao što je npr. A Pärt, može biti na ponos ovoj sredini, a posebno Institutu za crkvenu glazbu čiji je Anđelko Igrec profesor.

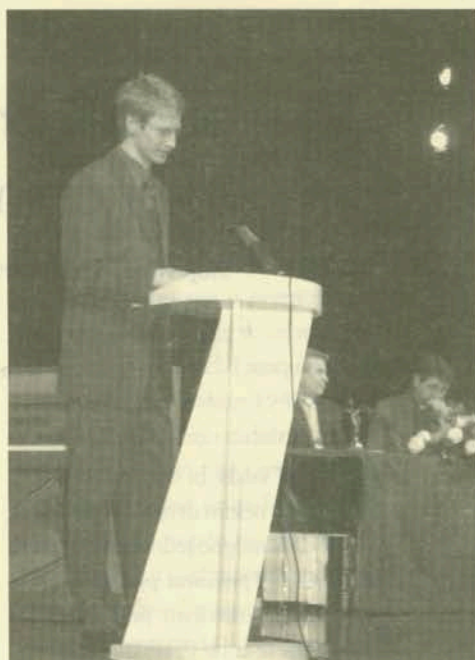
Nakon kratkog koncerta studenata koji su izveli klavirska djela Bacha, Albeniza, Rahmanjinova, Rimski-Korsakova i otpjevali dvije skladbe I. M. Lukačića, imali smo priliku

čuti predavanje prof. Milice Vizec o biću glazbe. Ova tema svakako nas je potakla na razmišljanje o umjetnosti koja mora dolaziti od Boga, jer će u suprotnom djelovanje čovjeka i neka druga umjetnost koju on stvara izmjestiti i prekinuti iskonsko zajedništvo te razoriti osjećaj milosti.

Naposlijetku je predstavljena pjesmarica prof. s. Slavke Sente, a program događanja završio je euharistijskim slavljem u crkvi sv. Marije na Dolcu te koncertom na orguljama studenata Instituta.

Nakon održanog Tjedna crkvene glazbe i znanstvenog skupa povodom 40. obljetnice Instituta za crkvenu glazbu nadamo se da će »neprestanim promišljanjem i pospješivanjem svoga rada i djelovanja« Institut u budućnosti ostvarivati pozitivne rezultate i ispuniti zadaće koje je biskup Škvorčević naglasio obraćajući se skupu: »Očekujem da će nam Institut pomoći da liturgijska glazba bude obnovljena i doradena na zavidnoj razini njegujući našu baštinu«.

Nastup zbora Instituta uz pratnju prof. Hvalimire Bledšnajder

Prof. dr. Peter Grum

KONCERT

GRADSKO KAZALIŠTE KOMEDIJA

Koncert studenata i profesora – 15. travnja 2004.

1. A. Vidaković: Preludij i fuga u c-molu za violinu i klavir
KREŠIMIR IVANČIĆ, violina, 2. g. MA u Zagrebu
VESNA ŠEPAT KUTNAR, prof., glasovir
2. D. Pejačević: Pred tvojim likom
LEILA BASLETIĆ, 2. g. ICG
3. D. Pejačević: Ruža iz zbirke Život cvijeća
IVA ŽAJA, 4. g. ICG
4. V. Jelić: Bone Jesu iz zbirke Parnassia militia (obr. A. Vidaković)
DANIJELA TOMAŠIĆ, prof., sopran
s. CECILIJA PLEŠA, prof., mezzosopran
Krešimir IVANČIĆ, violina I
Iva TOVUNAC, violina II, 2. g. MA u Zagrebu
VESNA ŠEPAT KUTNAR, prof., glasovir
5. S. L. Kozinović: Imenu Isusovu, za mješoviti zbor i glasovir
(obr. M. Martinjak)
Zbor Instituta za crkvenu glazbu »Albe Vidaković«
Dirigent: IVA ŽAJA
HVALIMIRA BLEDSNAJDER, prof., glasovir

Nastavnici: Blaženka Bačlija Sušić, prof. (2), Konstilija Nikolić Markota, prof. (3)